

LIVET ER BEVÆGELSE

HISTORIEN TEGNER SIG FOR ET BREDT UDVALG AF EXCENTRISKE KUNSTMALERE MED STORE ARMBEVÆGELSER. POUL ANKER BECH ER IKKE EN AF DEM. BAG DEN AFDÆMPEDE, NORDJYSKE FACADE GEMMER SIG IMIDLERTID NOK SÅ FASTE MENINGER. APPETIZE HAR MØDT EN AF LANDETS MEST POPULÆRE MALERE, DER VÆGRER SIG VED AT SÆTTE SÅVEL KUNSTNEREN SOM KUNSTEN I BÅS, MEN HELLERE HYLDER MODSÆTNINGERNE.

tekst HANNE HEDETOFT | foto DAVID BERING

- I gamle dage fik man livet som gave, men i dag stiller vi krav om et optimalt liv. Et liv, hvor man er konstant lykkelig. Men det er jo fuldstændig åndssvagt, siger Poul Anker Bech over kaffen, som han har serveret på terrassen til den gamle, ombyggede skole, der udgør hans hjem.

Vi befinder os i landlige omgivelser et stykke uden for Vrå og skal lige have en larmende traktor til at passere, før vi igen kan høre hinanden.

- Hvis du afskaffer modsætningerne, så mister ordene deres betydning. Hvis vi afskaffer krig, er ordet fred meningsløst – hvis du afskaffer løgner, som mange tror, man skal, så bliver ordet sandhed meningsløst. Til sidst er der intet sprog tilbage ... den tankegang synes jeg, er meget spændende; at hele vores kommunikation bygger på, at der er modsætninger i livet, funderer maleren.

Ord forfører

Det er naturligvis først og fremmest maleriet og det visuelle udtryk, APPETIZE har sat Poul Anker Bech stævne for at tale om. Alligevel indleder hovedpersonen altså dagen med en snak om sproget.

- Ord forfører, siger Poul Anker Bech.

Ordene evner til at forføre vender maleren tilbage til, da vi senere i samtalen nærmer os en definition af begrebet kunst. Lige nu handler det om modsætninger. Om at glæde ikke eksisterer

uden sorg og om, at vi konstant bevæger os i et spændingsfelt af modsætninger.

- Måske skal vi bare indse, at livet er de der svingninger, funderer Poul Anker Bech. Han fortsætter med eftertryk:

- Livet er bevægelse og ikke andet.

Poul Anker Bech kan siges at vide, hvad han taler om. I hvert fald har malerens eget liv været noget af en rejse, en nærmest monumental bevægelse. Ikke mindst mentalt. For selv om han stadig bor og arbejder i det Nordjylland, hvor han også voksede op, så er der verdener til forskel på livet som husmandssøn og livet som kunstner.

Fra husmandssøn til kunstnerspire

- Jeg er husmandssøn, voksede op på en lille gård ikke så langt herfra og har levet min barndom fuldstændig integreret i bonde-miljøet, fortæller Poul Anker Bech og fortsætter:

- Det var et meget kærligt hjem, præget af grundtvigsk frisind. Min far var faktisk mere frisindet over for sine børn, end jeg har været over for mine egne.

Selv om kårene var små, var de ikke pinagtige, og tiden i den lille skole ude på landet, der bød på undervisning hver anden dag, husker Poul Anker Bech også som positiv.

- Jeg havde en pragtfuld lærer, der inspirerede mig voldsomt på to punkter. Han havde en stor fortællelyst, eksempelvis af bibelhistorierne og Danmarkshistorie, og så tegnede han meget. Hans »

POUL ANKER BECH OM ...

TRO Jeg har ikke nogen religiøs tro, derimod synes jeg, de bibelske tekster er smukke som litteratur, som drømmebilleder. Men problemet er, at mennesket åbenbart har brug for at gøre religionen til noget ydre, at have den der fader i himlen. Som vi så slår hinanden oveni hovedet med ...

LÆNGSEL Den har jo betydet rigtigt meget for mig, fordi jeg mener, at vi - altså det nordiske folk - er kolossalt prægede af længsel. Den der umådelige længsel har efter min mening sin baggrund i noget ret geografisk. Vi har oprindeligt siddet i nogle huler otte måneder om året med et tællelys og ventet på, at solen skulle komme igen, så den generelle længsel, vi kan føle, hænger uden tvivl sammen med en specifik længsel efter lyset og solen - og sådan en solnedgangssentimentalitet.

store interesse for tegning var jeg meget optaget af og inspireret af, fortæller Poul Anker Bech, der har en meget klar erindring om sin egen vækkelse som kunstner in spe.

- For mig var det meget punktuelt, det står meget tydeligt i min erindring, at jeg opdagede det i seksårsalderen, hvor jeg lå på gulvet og tegnede med nogle farveblyanter. Der fik jeg sådan en euforisk følelse af, at jeg havde fat i noget meget spændende. At jeg kunne lave en verden for mig selv, jeg kunne hoppe ind i, næsten som gennem en dør, og så være et andet sted henne, fortæller maleren.

Oplevelsen fik ham til at begynde at kigge på de billeder, der hang på væggene rundt omkring. Ofte oliemalerier af en dårlig kvalitet, men det betød mindre for drengen Poul, der op gennem hele barndommen lod sig fascinere af de drømmelandskaber, han så i billederne. Passionen blev med andre ord vakt tidligt, men hvad den bunder i, har Poul Anker Bech selv svært ved at forstå.

- Jeg tror ikke på mirakler, men det var alligevel lidt af et mirakel, det der skete. Hvorfor fik jeg pludselig sådan en mærkelig lyst til at tegne og male? Men det fik jeg altså, og selv om jeg i perioder forsøgte at holde det væk, lå det der hele tiden latent, forklarer Poul Anker Bech.

Han pointerer, at han ikke var noget vidunderbarn. Det var egentlig ikke noget exceptionelt, han dengang præsterede - men drivkraften var exceptionel.

- Når jeg alligevel tøvede så mange år med for alvor at kaste mig ud i livet som kunstner, er det jo fordi, jeg er opdraget til, at man skal være forsigtig med sit udkomme. Kunstnervejen var farlig, i økonomisk henseende. Men selvfølgelig også fordi, det for en husmandssøn som mig var helt ukendt land, siger Poul Anker Bech.

På kanten

Talentet havde fuld opbakning hos forældrene, og drengen fik de første oliefarver serveret på sengen, da han som otteårig var indlagt på hospitalet. Som 17-årig fik han så det, han kalder sin anden vækkelse - under en udstilling i Hjørring. Alligevel forblev han i mange år på kanten af kunstverdenen. Han malede sine billeder,

MELANKOLI Jeg er grundlæggende et melankolsk gemyt, og selv om jeg har humoren med mig, så er det en galgenhumor. Det er det tragikomiske element, der fylder. Der er en livssorg over mange af mine ting, for alting forgår, og så snart vi er født, begynder vi at tabe og tabe. Af og til har jeg nok også en tendens til det sentimentale, men bruger så humoren til at afbalancere. Mælkevejen er jo fuldstændig ligeglædet med, hvordan du går og har det.

VÆRDIER Jeg tror ikke så meget på faste værdier inden for kunsten. Der er jo mange, der siger, at tiden vil afgøre de faste værdier. Men selv om noget falder fra med tiden, så synes jeg, det er lidt tilfældigt, hvad der ender med at stå tilbage. Der er jo dem, der mener, at der er en kunstnerisk kerne, der altid vil overleve, men jeg har mine tvivl. Ofte er det nok tilfældigheder eller myten, den gode historie om en kunstner, der i eftertiden placerer kunstneren som særligt markant.

men arbejdede samtidig på kontor, uddannede sig og virkede i en lang periode som gymnasielærer.

- Min karriere var i den grad præget af seler og livrem, som Poul Anker Bech lunt bemærker.

Der er til gengæld ikke megen livrem og seler over kunstnerens værker, der ofte afbilder figurer, der på den ene eller den anden måde befinder sig på kanten af noget, der kunne være en afgrund. Ligesom man som beskuer ikke kan vade ubesværet fra jorden og lige ind i hans billeder, men også føler sig placeret på en kant - hvorfra man ligesom skal springe ind i billedet. Ind på de marker, der ofte hænger og svæver i luften. Samtidig har mange af Poul Anker Bechs malerier en besynderligt skæv synsvinkel.

- Jeg tog på et tidspunkt flycertifikat og har været meget inspireret af den der fornemmelse af, at horisonten ligesom tipper. Det går igen i mange af billederne, og jeg kan godt lide, at det tvinger beskueren til også at deltage aktivt med kroppen. Med nogle af billederne er man nødt til ikke bare at lægge hovedet på siden, men simpelthen dreje kroppen til side for at få føling med

horisonten, forklarer Poul Anker Bech.

Journalist og forfatter Poul Blak har kaldt billederne absurd realisme. Motivet er nemlig ofte landskaber i et naturalistisk udtryk, hvor et fremmedlegeme er indsat i en surrealistisk sammenhæng. Det kan være stole på tre ben, menneskefigurer, dyr eller bare et motiv, der ikke ligner noget. Fordi det egentlig ikke er det.

Poul Anker Bech kan godt genkende sig selv i Blaks betegnelse, men er ikke meget for selv at sætte mærkat på. Inspirationskilderne står dog klart:

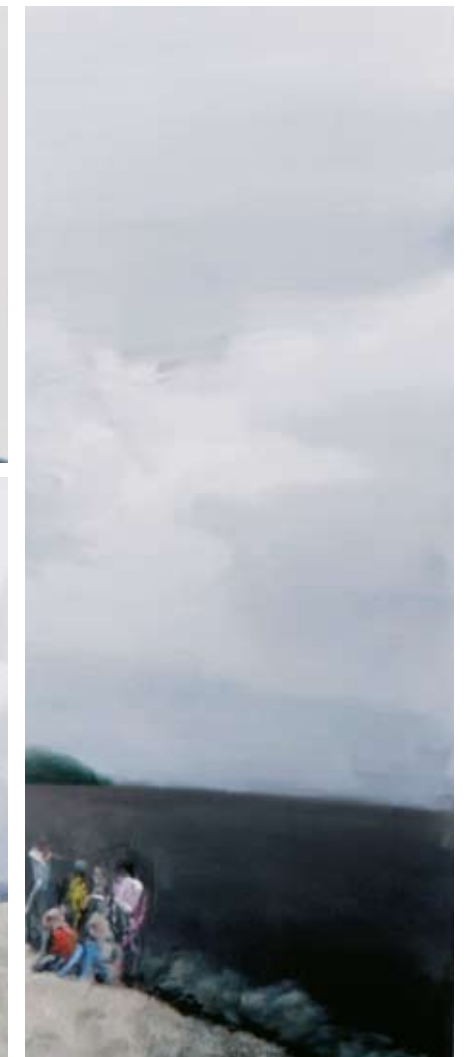
- Min inspiration har i høj grad været den romantiske og senromantiske kunst samt symbolismen. Der findes selvfølgelig nogle dygtige, nutidige kunstnere, eksempelvis Michael Kvium, Allan Otte og amerikanske Eric Fischl, men jeg har ikke meget tilovers for det 20. århundredes kunst, siger Poul Anker Bech.

- Paradoksalt nok er jeg samtidig selv så moderne, at jeg er postmoderne, tilføjer han med glimt i øjet.

Selv om kunstneren stort set fra begyndelsen har solgt godt, har han heller ikke altid været lige anerkendt af nutidens kritikere.

- Jeg har været lidt ved siden af alting, ved siden af de der trends, »

POUL ANKER BECH**FØDT** 13. april 1942 i Tårs**TITEL** Billedkunstner**CIVILSTAND** Enkemand, tre voksne børn**KARRIERE** Efter et år på Det Jydske Kunstakademi i 1967 valgte Poul Anker Bech at læse på universitetet, og i 1973 forlod han Aarhus Universitet som cand.mag. i historie og kunsthistorie. I årene fra 1973-87 arbejdede han som gymnasielærer men har, siden han i 1988 modtog et treårigt legat fra Statens Kunstfond, været billedkunstner på fuld tid – og med stor succes. Poul Anker Bech er medlem af kunstnersammenslutningen Corner.

der har været. Kritikken har ikke altid vidst, hvad den skulle stille op med mig, og en del af kritikken nærer direkte væmmelse for det, jeg laver – synes, jeg er sentimental, fortæller Poul Anker Bech.

Den meningsfulde meningsløshed

Kunstneren understreger, at han, på trods af, at der ikke er mange kritikere, der har været ovenud begejstrede, bestemt ikke føler sig forbigået. Han har også selv et bud på, hvorfor kritikken kan have det svært med ham:

- Kritikken vil jo gerne finde mening, fortolke, skabe sammenhænge. Så hvis jeg placerer en dyng af affald på en strand i et billede, kommer det til at handle om forurening, siger Poul Anker Bech og tilføjer, at det også er behovet for fortolkning, der gør, at kritikken har det godt med religiøs og politisk kunst. Selv arbejder han ikke med sammenhænge på den måde, men sammenligner i stedet det at male med kogekunsten.

- Jeg vil gerne opleve billedet, som man oplever en madret; sammensat af en række ingredienser. De kan afbalancere hinanden, men i en madret forlanger man jo heller ikke, at fisken skal have

noget med kartoffelen at gøre, det er vidt forskellige ingredienser, der ikke indgår i en større forbindelse eller meningssammenhæng, forklarer Poul Anker Bech.

Han er imidlertid godt klar over, at det er svært for kritikken at sluge, selv om det giver mening for ham at se udover behovet for sammenhæng og dermed arbejde i et felt af meningsløshed.

- Det skal give mening. Og vi lever i en kultur, hvor ord er så forførende, at man kan tale et hvilket som helst arrangement be-

tydningsfuldt. Kunsten og dens institutioner er blevet vor tids kirker, der er fulde af ypperstepræster og skriftkloge, ironiserer Poul Anker Bech og afslører dermed, at han ikke altid er enig

i den gængse opfattelse af, hvad der er god kunst – eller endog bare kunst.

Nok alvorlig, men ikke højtidelig

- Det er meget svært at definere kunst. Men det må i hvert fald have et eller andet at gøre med at opnå en stimulus, en sansoplevelse, der på en eller anden måde rører ved noget universelt, så man mærker en stor, stor verden af tid og rum. Det kan kunst. Det

er mere end bare sansning, det er ikke nok, at det smager godt, forklarer Poul Anker Bech.

- Det er lidt som mandelkagen i Marcel Prousts roman *På sporet af den tabte tid*. Lige pludselig åbner sig en hel verden. God kunst rammer det rigtige sted, rammer vores fælleserfaringer. Man bliver klogere på verden, klogere på sig selv – og endda af og til et bedre menneske. I hvert fald for en periode, tilføjer maleren tørt. Og smiler.

Poul Anker Bech understreger, at den gode kunst for ham ikke er social, religiøs eller politisk, selv om kritikken altså har det godt med den slags kunst. Og han tror ikke på kritikken som kvalitetsdommer, men mener, at den i så henseende historisk set altid har taget fejl.

- Kunsten må gerne være et spejl af verden, men skal være lige så spændende. Det skal stå og sitre, det skal balancere mellem yderpolerne. Jeg kan ikke klare den rigide opdeling i skurke og helte, som eksempelvis tv-serien *Kroniken* var et eksempel på. Det er for skabelonagtigt, tordner maleren.

Til gengæld var han begejstret for *Matador* og understreger, at humoren alt for ofte glemmes i vores tid.

- De morsomme figurer er jo ellers dem, hvor du balancerer mellem gråd og latter, hvor der er en balance mellem det rørende og

EN TYPISK ARBEJDSDAG ...

... findes faktisk ikke for Poul Anker Bech. Han er i atelieret stort set hver dag men ikke nødvendigvis på et bestemt tidspunkt eller i et nøje fastsat tidsrum. Til gengæld er der et vist mønster i metoden. De fleste af malerens billeder tager nemlig udgangspunkt i den skitsesamling, der med Bech'sk uhøjtidelighed er skødesløst arkiveret i en stor papkasse. De bedste skitser bliver med mellemrum taget fra og studeret nærmere – og ender måske som forlæg for et af de malerier, kritikerne har så svært ved at sætte i kunstteoretisk og -historisk bås.

Poul Anker Bech brød for alvor igennem i 1970'erbølgen af nyrealisme og beskriver selv sine billeder som bestående af en blanding af realisme, fantasi og surrealisme, hvor billederne står og pulserer mellem virkelighed og fantasi.

det latterlige, tilføjer Poul Anker Bech, der ofte også oplever, at humoren sniger sig ind i hans egne malerier.

- Som Karen Blixen sagde: "Humor er gudernes område, mens tragedien er for mennesker. Det er kun os, der er så små, at vi kan se livet i så tragisk perspektiv. Guderne ser det hele ovenfra og ned – som komik". ■